

ВІДГУК

офіційного опонента д.ю.н., проф. Миколенка Олександра Івановича на дисертацію Шумейка Івана Павловича «Адміністративно-правова протидія порушенням корпоративних прав в Україні», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право»

Актуальність теми дисертації. В Україні, в умовах ринкової економіки, найбільше розповсюдження серед форм підприємництва має корпоративна форма, а найбільш вживаною організаційно-правовою формою юридичної особи є товариство з обмеженою відповідальністю. Поряд з перевагами корпоративної форми підприємництва, за якої об'єднуються спільні кошти і майно задля досягнення єдиної мети, така форма містить загрози виникнення численних суперечностей учасників (акціонерів) як між собою, так і з посадовими особами товариства. Наслідками корпоративних конфліктів можуть стати протиправне заволодіння майном підприємства, знецінення або виведення його активів, зниження інвестиційної привабливості і втрата довіри з боку контрагентів. І на жаль, не завжди судовий захист корпоративних прав може стати на заваді їх порушенню. Такі порушення характеризуються високою швидкістю розвитку подій, та зі спливом часу відновлення порушених прав може стати неможливим. Відтак постає актуальним застосування інших, альтернативних судовим, способів охорони та захисту корпоративних прав. Такою альтернативою є механізм адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав. На жаль, законодавство, яке наразі регулює вплив держави на учасників корпоративних правовідносин (зокрема, у сфері державної реєстрації юридичних осіб, нотаріальної діяльності, виконавчого провадження, реєстрації випусків акцій, контролю та нагляду за законодавством про акціонерні товариства тощо), є далеким від досконалості та потребує численних доопрацювань. А для того, щоб діяльність суб'єктів

ВХ.№ 503
« 04 » 12 2019 р.

владних повноважень в означених сферах характеризувалася системністю і цілеспрямованістю, слід визначити об'єкт протидії порушенням корпоративних прав, форми і методи такої протидії, зв'язки між її суб'єктами, її принципи. Зважаючи на це, напрямок дослідження автора характеризується беззаперечною актуальністю.

Додатковим аргументом на користь зазначеного може слугувати те, що тема дисертації відповідає Пріоритетним тематичним напрямам наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 р. № 942 (напрями: фундаментальні дослідження з актуальних проблем суспільних та гуманітарних наук), Основним науковим напрямом та найважливішим проблемам фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук на 2019-2023 рр., затвердженим Постановою Президії НАН України від 30 січня 2019 р. № 30 (п. 3.4.2.5, 3.4.2.16), Пріоритетним напрямом розвитку правової науки на 2016-2020 роки, затвердженим Постановою Президії НАПрН України від 3 березня 2016 р. (напрями: особливості регулювання в приватному та публічному праві; проблеми вдосконалення правового регулювання компетенції органів публічної влади; проблеми функціонування органів виконавчої влади та адміністративно-правових відносин на сучасному етапі; інноваційні механізми державного регулювання господарських відносин в Україні), а також реалізація наукових результатів дослідження може сприяти досягненню цілей, закріплених, зокрема Середньостроковим планом пріоритетних дій Уряду до 2020 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03 квітня 2017 року № 275-р, Стратегічними пріоритетами, цілями та завданнями діяльності Міністерства юстиції України.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. Визначаючи обґрунтованість та наукову новизну основних наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації, слід почергово ознайомитись із її структурними елементами для

формування уявлення про ступінь дотримання автором методології та найкращих практик наукового дослідження.

Підрозділ 1.1. «Сутність суб'єктивного корпоративного права, виникнення та розвиток корпоративних правовідносин» спрямований на узагальнення положень правової доктрини щодо дефініції суб'єктивного корпоративного права, а також на з'ясування історичної періодизації виникнення та розвитку корпоративних відносин. Із посиланням на норми чинного законодавства (ст. 31-32), постанови Пленумів Верховного Суду України та Вищого господарського суду України (ст.33), низку спеціалізованих наукових праць (ст. 32-33, 34), автор виокремлює суттєві ознаки суб'єктивного корпоративного права, з'ясовує, з чого воно складається, визначає, в яких організаційно-правових формах юридичних осіб воно виникає, узагальнює та уточнює його дефініцію (ст. 34-35). Надалі, автор посилається на наукові праці, в яких зачіпався історичний розвиток корпоративних правовідносин (ст. 36-38), а також досліджує еволюційний розвиток законодавства, спрямованого на регулювання корпоративних правовідносин (ст. 38-41), на підставі чого, з урахуванням думки інших дослідників (ст. 41) виявляє тенденцію до посилення впливу держави на корпоративні правовідносини, та називає напрямки такого впливу (ст. 42). Використовуючи історико-правовий метод дослідження, автор пропонує історичну періодизацію виникнення та розвитку корпоративних відносин, окремо у Західній Європі, та окремо для України (ст. 42). Використання автором багатьох різноманітних авторитетних нормативно-правових та наукових джерел дозволило удосконалити існуюче визначення корпоративного права, в суб'єктивному його розумінні, а висновки щодо історичної періодизації розвитку корпоративних відносин дозволили актуалізувати тенденції такого розвитку, в контексті підвищення впливу держави на корпоративні відносини. Такий висновок, в свою чергу, матиме логічне продовження у подальших підрозділах дисертації, а узагальнена та удосконалена дефініція суб'єктивного корпоративного права є корисною для правильного розуміння суті порушень корпоративних прав, як об'єкта протидії.

Підрозділ 1.2. «Поняття, види і способи порушення корпоративних прав» присвячений виробленню оновленого підходу до визначення порушення суб'єктивного корпоративного права, розробці практично-орієнтованого варіанту класифікації таких порушень, характеристиці існуючих способів порушень корпоративних прав та їхнього відношення до виокремлених видів порушень. Автор, на основі аналізу норм чинного законодавства та результатів досліджень інших авторів (ст. 43-46) проводить порівняльний аналіз понять «порушення права», «правопорушення», «проступок» і «делікт», після чого співвідносить порушення корпоративних прав з рейдерством (ст. 47-50), та робить обґрунтований висновок, що з усіх вивчених різновидів рейдерства, до порушень корпоративних прав слід відносити корпоративне рейдерство. Надалі, автор проводить вичерпний аналіз інших видів порушень корпоративних прав, серед яких дії виконавчих органів на шкоду товариству (ст. 50-52), зловживання учасниками (акціонерами) своїми правами на шкоду іншим учасникам (акціонерам), або ж грінмейл (ст. 52-55), порушення прав міноритарних учасників (акціонерів) товариства (ст. 55-59). Надавши детальну характеристику видам порушень корпоративних прав, та з'ясувавши спільні ознаки всіх видів, автор формулює лаконічне визначення порушення корпоративних прав (ст. 59). Проаналізувавши значну кількість джерел, автор розподіляє можливі способи порушень на окремі групи (ст. 60-61). Наведене в підрозділі дослідження характеризується структурованістю і послідовністю, його результати мають значення для подальшого формування напрямків протидії порушенням корпоративних прав.

Підрозділ 1.3. «Суб'єкти, причини і чинники (фактори) порушення корпоративних прав» покликаний узагальнити і систематизувати відомості щодо суб'єктів, причин і чинників ПКП. Як слушно зазначає автор, одним з найбільш репрезентативних джерел інформації щодо суб'єктів, причин і чинників порушень корпоративних прав є судова практика. Тому у підрозділі акцент робиться саме на з'ясуванні змісту судових рішень в корпоративних спорах (ст. 62-74), переважна більшість яких є ухвалені за наслідками

перегляду справ в касаційному порядку, завданням якого є формування однакової правозастосовчої практики. Автором зроблено компіляцію різних за підставами позову корпоративних спорів, що свідчить про репрезентативність виконаної добірки. Узагальнення практики наочно підтверджує висновок автора про те, що причиною порушення корпоративних прав є конфлікт з приводу діяльності товариства, обов'язковою стороною в якому є принаймні один учасник (акціонер) товариства. Даючи короткий огляд кожному з проаналізованих спорів, автор визначає чинники, що сприяли порушенню, серед яких: недосконалість корпоративного законодавства (ст. 63, 72), законодавства у сфері державної реєстрації (ст. 64-66, 69, 72-73), у сфері депозитарного обліку (ст. 68), у сфері контролю за дотриманням законодавства про акціонерні товариства (ст. 71), невжиття дієвих заходів забезпечення позову (ст. 65), недоліки у корпоративному управлінні (ст. 74) тощо. Не обмежуючись аналізом емпіричних джерел, автор, для верифікації отриманих даних, звертається до наукових праць інших авторів (ст. 75-76), і переконливо обґрунтовує перелік суб'єктів, причин та чинників порушення корпоративних прав. Отримані внаслідок цього результати є важливими для визначення мети, завдань і принципів адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав, та для розробки напрямків внесення змін до чинного законодавства.

Підрозділ 2.1. «Поняття, мета, принципи і завдання адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав» на основі виокремлених актуальних напрямків впливу держави на суб'єктів корпоративних правовідносин визначає дефініцію адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав, формулює її основні цілі, з'ясовує її завдання, зумовлені цілями та стадією порушення, доводить, які принципи (засади) мають бути дотримані при її здійсненні, визначає найбільш значущі та важливі з цих принципів. Автор констатує наявність праць, присвячених адміністративно-правовій протидії певним негативним процесам та явищам (ст. 82-83), аналізує розкриття в працях дослідників суміжних понять

«адміністративно-правова охорона», «адміністративно-правовий захист» та «адміністративний примус» (ст. 83-85), і обґрунтовує потребу в самостійному терміні «адміністративно-правова протидія», слушно зауважуючи, що формулювання її дефініції можливо визначити, лише дослідивши механізм такої протидії, окресливши її мету і завдання (ст. 86). В цьому підрозділі знаходить своє використання розроблена раніше автором класифікація видів порушень корпоративних прав, а відтак цілі протидії цим порушенням наводяться у тісному зв'язку з видами порушень (ст. 87-88). Далі, наводиться корисна класифікація цілей на загальні та індивідуальні, першочергові та стратегічні, та висловлюється слушне твердження, що значна кількість випадків корпоративного рейдерства та грінмейлу походить від спроб міноритарних акціонерів (учасників) у незаконний спосіб компенсувати втрати від порушення їхніх прав, а відтак пріоритет має надаватися протидії порушенням прав міноритарних акціонерів (учасників) (ст. 88). Якщо цілі адміністративно-правової протидії пов'язуються з видом порушення корпоративних прав, то завдання протидії автор справедливо пов'язує зі стадією порушення (ст. 89-90), адже заходи, які слід вживати для протидії порушенню, різняться в залежності від ступеня розвитку порушення. Сформулювавши цілі та завдання, автор робить логічний висновок про те, що адміністративно-правовою протидією порушенням корпоративних прав є сукупність прийнятних форм та методів діяльності суб'єктів публічної адміністрації щодо унеможливлення, встановлення, припинення, усунення наслідків і реалізації відповідальності за порушення корпоративних прав (ст. 90). Аналізуючи правову доктрину стосовно принципів адміністративного права, а також чинне і перспективне законодавство у цій сфері (ст. 91-92), автор висловлює думку про найважливіші принципи адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав (ст. 93), ілюструючи їх важливість на прикладі судової практики та правозастосовчої практики Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, та посилаючись на інші наукові праці (ст. 93-96). Наостанок, наводиться корисна класифікація принципів в залежності від стадії порушення (ст. 96-97).

Підрозділ 2.2. «Суб'єкти адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав» спрямований на дослідження особливостей діяльності суб'єктів публічної адміністрації, залучених до протидії порушенням корпоративних прав, на аналіз повноважень цих суб'єктів, визначення сфери їхньої компетенції, дотичної до предмету дослідження, та на надання пропозицій щодо поліпшення ефективності їхньої діяльності. Не зупиняючись на дослідженні діяльності суб'єктів загальної компетенції, вплив яких на правовідносини в державі є очевидним, автор справедливо зосереджує більшу увагу на суб'єктах спеціальної компетенції. Автором обґрунтовано поставлено під сумнів ефективність роботи Міжвідомчої комісії з питань захисту прав інвесторів, протидії незаконному поглинанню та захопленню підприємств (ст. 100). Далі висвітлюється діяльність суб'єктів, що діють у сфері регулювання Міністерства юстиції України, зокрема – суб'єктів державної реєстрації юридичних осіб (ст. 102-103), суб'єктів примусового виконання рішень судів та інших органів (ст. 103-104), нотаріату (ст. 104-106). Заслуговує на схвалення пропозиція передати функції з виконання рішень у справах за «похідними позовами», як складної для виконання категорії рішень, до компетенції органів державної виконавчої служби обласного рівня. Автором досліджуються також повноваження Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, наводяться статистичні показники, які ілюструють ефективність її потенціалу як суб'єкта протидії порушенням корпоративних прав (ст. 106-108). Після чого, висловлено оригінальну пропозицію розширити контрольні та адміністративно-юрисдикційні повноваження цього органу, включивши в коло підконтрольних суб'єктів не лише акціонерні товариства, а й товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю; при цьому автор на достатньому рівні обґрунтовує цю тезу та наводить перелік інструментів протидії, які можливо запровадити щодо цих товариств (ст. 108-109). Насамкінець, автор переконливо стверджує, що проаналізовані суб'єкти мають утворювати не конгломерат, а систему з внутрішніми субординаційними (вертикальними) та

координаційними (горизонтальними) зв'язками, детально характеризуючи зміст і суть таких взаємозв'язків (ст. 110-111).

Підрозділ 2.3. «Форми та методи адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав» висвітлює аналіз та характеристику форм та методів такої протидії, на основі існуючих доктринальних положень про форми і методи публічного адміністрування та з урахуванням нормативної й емпіричної бази. Автор досліджує адміністративну нормотворчість, в контексті протидії порушенням корпоративних прав, і наводить узагальнений перелік предмету регулювання таких адміністративних актів (ст. 115-116), після чого обґрунтовує твердження про недоцільність об'єднання в одному органі функцій правотворчості та правозастосування (ст. 116). Далі, на основі одержаного раніше переліку суб'єктів адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав, автор виокремлює ті адміністративні акти, через які здійснюється протидія порушенням корпоративних прав, обґрунтовуючи належність кожного з них до форм протидії порушенням корпоративних прав, і надаючи кожному різновиду детальну характеристику відповідно до усталених в правовій доктрині класифікацій адміністративних актів, а також, на основі емпіричних джерел, оцінюючи ефективність цих актів (ст. 117-127). Поряд з характеристикою адміністративних актів, автор приділяє увагу іншим юридично-значущим діям, таким як здійснення контролю у сфері державної реєстрації юридичних осіб, вчинення виконавчих написів про стягнення дивідендів, перевірка акціонерних товариств Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (ст. 128-131). Оригінальною та корисною є розроблена автором класифікація форм адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав – за колом об'єктів, на які поширює дію форма, а також за стадією застосування форми (ст. 132). Далі, автор, на основі доктринальних положень про методи публічного адміністрування, ілюструє на конкретних прикладах дію кожного окремого методу (ст. 135-136), надає авторську класифікацію цих методів (ст. 137) і робить переконливий висновок про те, що серед методів адміністративно-правової протидії порушенням

корпоративних прав переважно застосовуються методи регулювання та прямого впливу (ст. 137-138).

Підрозділ 3.1. «Міжнародний досвід врегулювання питань адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав» відображає результати дослідження, на основі порівняльно-правового методу, міжнародного досвіду нормативно-правового забезпечення адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав, та містить обґрунтування напрямків запровадження його кращих здобутків в Україні. Автор знайомить із положеннями директив Європейської економічної спільноти, Європейського Союзу, Європейської Ради, Європейського парламенту та інших міжнародно-правових документів, які визначають вимоги щодо розкриття господарськими товариствами інформації про свою діяльність (ст. 142-144), вирішення в адміністративному порядку спорів щодо ціни викупу акцій та щодо визнання недійсним поділу акціонерних товариств (ст. 144-145), контролю за транскордонним злиттям товариств з обмеженою відповідальністю (ст. 146). Примітним є те, що автор звертається не тільки до правових документів міждержавних організацій, а й до законодавства окремих іноземних держав. Заслуговує на схвалення пропозиція запозичити досвід Великобританії стосовно запровадження санкцій за відмову товариств з обмеженою відповідальністю розкривати інформацію про їхню діяльність своїм учасникам (ст. 148). Слушною також є думка щодо можливості імплементації досвіду Латвії щодо запровадження в реєстраційне законодавство вимоги подання реєстру учасників загальних зборів у разі прийняття рішення про зміну складу учасників товариства (ст. 149). Обґрунтованим є також можливість впровадження досвіду Німеччини стосовно перевірки, під час реєстраційної процедури, факту повідомлення рекомендованими листами всіх відсутніх учасників загальних зборів товариства (ст. 150-151).

Підрозділ 3.2. «Основні напрямки удосконалення законодавства у сфері адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав» структурований відповідно до визначених раніше завдань адміністративно-

правової протидії. На початку підрозділу, автор присвячує увагу покращенню стану превенції порушень корпоративних прав, та забезпеченню фіксації доказів порушення. Поза сумнівом є слушною пропозиція автора включити до переліку особливої інформації про акціонерне товариство, яка оприлюднюється, відомості про ціну, за якою здійснюється обов'язковий викуп акцій, а також про зміст протоколів загальних зборів акціонерів (ст. 152-154). Внесення таких змін забезпечить прийняття акціонерами зважених рішень при використанні права на обов'язковий викуп акцій, а також полегшить реалізацію права на оскарження рішень загальних зборів. Автором запропоновано корисне нововведення щодо зміни вимог до комплексу документів, що подаються емітентами для реєстрації випусків акцій, її скасування, заміни свідоцтва про реєстрацію випусків акцій (ст. 154-156): такі зміни забезпечать краще додержання акціонерними товариствами вкрай важливої вимоги закону щодо повідомлення акціонерів про загальні збори. Важливе практичне значення для запобігання зміни складу учасників товариства на підставі підроблених документів має пропозиція автора повернути дію норми про обов'язкове підтвердження окремим документом правомочності прийняття рішення органу управління, на підставі якого проводиться реєстраційна дія (ст. 157-158). Для поліпшення реалізації учасником товариства права на інформацію про його діяльність, видається доречною пропозиція автора запровадити механізм ознайомлення учасника товариства з його реєстраційною справою (ст. 159). Підкреслюючи значущість превенції порушенням корпоративних прав, автор приділяє достатньо уваги також механізмам відновлення порушених корпоративних прав за допомогою реалізації повноважень суб'єктів публічного адміністрування. Слушною та оригінальною є пропозиція зупиняти процедури реєстрації випуску акцій, проспекту емісії, змін до нього, реєстрації звітів про результати розміщення акцій, зупинення, відновлення та скасування реєстрації випуску акцій, а також заміни свідоцтва про реєстрацію випуску акцій, за зверненням особи, за позовом якої було відкрито провадження у корпоративному спорі (ст. 161-163). Корисним було б запровадження змін у Закон України «Про виконавче

провадження» щодо імплементації особливостей представництва стягувачів при виконанні рішень за «похідними позовами» (ст. 165-167). Сприятиме правовій визначеності, розвантаженню судів та пришвидшенню захисту корпоративних прав також врахування пропозицій автора щодо конкретизації підстав для скасування реєстраційних дій (ст. 167-171). Автором приділено також достатньо уваги вдосконаленню заходів юридичної відповідальності за порушення корпоративних прав. Досить аргументованою є теза про потребу в розширенні складу адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 163-5 КУпАП, на посадових осіб інших господарських товариств, окрім акціонерних (ст. 173-178). Сприятиме підвищенню рівня захищеності корпоративних прав також і запропоноване розширення складів правопорушень, визначених статтею 11 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» (ст. 178-182); слушною є і низка пропозицій автора щодо запровадження для акціонерних товариств заохочувальних норм, які стимулюватимуть їхню правомірну поведінку (ст. 182-183). Додасть ефективності фінансовим санкціям, які накладаються на акціонерні товариства, впровадження пропозиції щодо віднесення постанов про їх накладення до переліку виконавчих документів (ст. 184).

Академічна доброчесність. Очевидних ознак порушення автором академічної доброчесності, зокрема випадків оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства (академічний плагіат), не виявлено.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях забезпечується тим, що основні наукові результати дисертації висвітлені у шести наукових публікаціях, які розкривають основний зміст дисертації, одна з яких розміщена у періодичному науковому виданні держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу, з наукового напрямку, за яким підготовлено

дисертацію здобувача, а п'ять інших – у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Визнаючи досягнення автором значного рівня якості наукового дослідження під час підготовки дисертації, вважаю, що має місце простір для її вдосконалення.

1. Потребує додаткового обґрунтування тези автора про те, що першочерговою метою адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав є саме подолання порушень прав міноритарних акціонерів (учасників) господарських товариств. Адже, попри рівність прав усіх суб'єктів корпоративних прав, міноритарні акціонери (учасники) не мають в силу закону вирішального впливу на долю товариств. Видається, що більшу увагу слід приділяти захисту прав власника контрольного пакету акцій (часток), адже саме контрольний пакет стає об'єктом такого найгіршого за правовими наслідками виду порушення, як корпоративне рейдерство. Відтак, більш доречним було б першочерговою ціллю визначати подолання та унеможливлення випадків корпоративного рейдерства.

2. Серед способів порушення корпоративних прав, автор виділяє, зокрема, «прийняття органом товариства рішень чи вчинення юридично-значимих дій у межах повноважень, але на шкоду правам товариства» (ст. 60). Важко віднести дій, вчинених органом управління товариства у межах його повноважень, до способів порушення корпоративних прав, оскільки такі дії є правомірними. Наприклад, рішенням мажоритарного акціонера, який одноосібно формує кворум загальних зборів, було вирішено відчужити всі активи товариства. При цьому, безумовно, права акціонерів позбавляються економічного змісту, зокрема неможливим стане розподіл майна товариства в разі його ліквідації, з огляду на відсутність такого майна. З іншого боку, загальні збори (в особі мажоритарного акціонера) мали повноваження приймати таке рішення, і навряд чи будуть підстави визнати його недійсним. З цих підстав, правомірні (але економічно не вигідні для прав інших акціонерів) дії недоцільно відносити до способів порушення корпоративних прав.

3. Надмірну увагу приділено дослідженню змісту таких загальнонаукових термінів, як «суб'єкт», «причина», «чинник» (ст. 61-62), «механізм», «мета», «завдання», «принцип» (ст. 86-90), «форма» (ст. 112) і «метод» (ст. 132). Визначення змісту вказаних понять, хоча і є корисним для розуміння складових частин предмету дослідження, але все ж виходить за межі завдань дослідження, а тому видається зайвим.

4. Попри те, що пропозиція розширити функції Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, шляхом віднесення до її компетенції нагляду за додержанням законодавства про інші господарські товариства, крім акціонерних, сприятиме кращій захищеності корпоративних прав, однак виникає кілька питань. По-перше, постає необхідність зміни найменування цього органу (адже діяльність інших господарських товариств не пов'язана з випуском акцій та з участю на фондовому ринку). По-друге, з огляду на кількість товариств з обмеженою відповідальністю, зареєстрованих в Україні, постає питання запобігання перевантаженню Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, а відтак актуальним є обмеження обсягу товариств, які є об'єктами нагляду (наприклад, за розміром статутного капіталу, розміром чистих активів або за кількістю учасників).

5. Стосовно пропозиції підтверджувати при реєстраційних діях окремим документом правомочність органу управління юридичної особи, то така пропозиція, хоча і є слушною, однак автор у законопроекті, який є додатком до роботи, не пропонує передбачити конкретних вимог щодо підписання такого документу. На наш погляд, вимога надавати документ, що підтверджує правомочність органу управління, без вимоги підписання цього документа всіма особами, присутніми на зборах, не гарантуватиме в повній мірі превенцію порушень корпоративних прав, оскільки такий документ зможе, знову ж таки, підписати лише одна особа (наприклад, голова зборів), і державний реєстратор не матиме підстав для відмови в реєстрації змін до відомостей про юридичну особу.

Разом з тим, вищевикладене має виключно дискусійний характер, належним способом реагування на ці зауваження може бути їх коментар під час публічного захисту та вони жодним чином не ставлять під сумнів вагомість наукових здобутків автора.

Таким чином, дисертація Шумейка І.П. «Адміністративно-правова протидія порушенням корпоративних прав в Україні» є науковим дослідженням, яке виконане автором особисто, характеризується завершеністю та єдністю змісту, містить наукові результати, що мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення та являють собою значний внесок у подальший розвиток науки адміністративного права та практики його застосування, а отже, заслуговує на позитивний відгук.

Висновок. Взявши до уваги вищевикладене, вважаю, що дисертація «Адміністративно-правова протидія порушенням корпоративних прав в Україні» відповідає вимогам, встановленим Порядком проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, а її автор – Шумейко Іван Павлович – заслуговує на присудження за результатами публічного захисту наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри адміністративного та господарського права
Одеського національного університету
імені І.І. Мечникова,
доктор юридичних наук, професор

О. І. Миколенко

